

A MAGYAR ORIENTALISZTIKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

A felszabadulás óta másodízben gyűltünk össze, hogy a magyar orientalisztika kérdéseit, soron következő feladatait megvitassuk. Először 1950-ben (jún. 21—22) a Magyar Nyelvtudományi Társaság által összehívott I. kongresszusunkon, első öt éves tervünk első évében, vizsgáltuk meg tennivalóinkat és korrigáltuk — bizonyos mértékben — a magunk öt éves tervét.

Tudományunkat a felszabadulás előtti időszakban, tekintve széles területünket és azokat a felettébb gyér lehetőségeket, amelyek akkor rendelkezésünkre állottak, minden más szaknál nagyobb mértékben jellemezte a kutatás anarchiája. Első öt éves tervünk nem utolsó sorban ennek következtében magán viselte az első tervezés összes gyermek-betegségeit: pótolni akarta az elmúlt évtizedek összes mulasztásait, meg akarta valósítani az elkövetkezendő évtizedek valamennyi vágyalmát. Mindezt egyszerre, öt év alatt. Ez persze lehetetlen feladat vállalása volt. A rossz tervezés ellenére bizonyos, szerény eredményeket értünk, hibáinkból pedig valamelyest okultunk.

Az I. kongresszusnak, bár képességeinkkel és lehetőségeinkkel kellően nem számolt, volt egy nagy érdeme, az, hogy lényegében helyesen ismerte fel a magyar orientalisztika fő tennivalóit és problémáit. E tennivalóknak és problémáknak végső soron a magyar orientalisztika kialakulásából fakadó sajátos jellege szabott irányt; ebből származnak korlátai is.

A magyar orientalisztika sajátos arculatát az alakította ki, hogy művelői figyelmüket és erőfeszítéseiket kezdettől fogva az orientalisztikai kutatásoknak egy bizonyos területére összpontosították. Arra a területre, amely a magyar nép és nyelv eredete és története szempontjából, nyelvünk és történetünk keleti kapcsolatai folytán, a legvonzóbbnak és a legsürgetőbbnek látszott.

Így vált orientalisztikai kutatásaink gerincévé a turkológia és az ahhoz kapcsolódó többi stúdium. Ezért tanítják a budapesti egyetemen száz év óta a török nyelvet és irodalmat. Ezért alakult ki nálunk hosszú, szerves fejlődés eredményeként a teljes mélységében művelt mongol filológia és a mandzsú-tunguz nyelvészet, valamint a törököt, mongolt, mandzsú-tunguzt

összefogó altaisztika. A fejlődés következő láncszemeként meghonosodott hazánkban a belső-ázsiai filológia, ez az új tudományág, amelynek segítségével egészen új fény derül a bennünket érdeklő ókori és középkori kelet-európai népmozgalmakra. A belső-ázsiai kutatásokkal együtt különben megindult a tibeti filológiának, annak a tudományágnak a hazai művelése is, amelynek alapjait több mint száz évvel ezelőtt Kőrösi Csoma Sándor rakta le; az őshaza délibábja helyett kutatóink figyelmét persze ma már az ótibeti kéziratoknak a VII—X. századbeli türkökre, ujjurokra és egyéb belső-ázsiai népekre vonatkozó egykorú értesítései kötik le. A meglevőkhöz alig két évtizede csatlakozott orientalisztikánk legfiatalabb hajtása, a kínai filológia; nagy és sokágú feladatai között továbbra is fontos helyet kell betöltenie azon értesítések tanulmányozásának, amelyeket az egykorú kínai források Belső-Ázsia nomád népeinek történetéről és nyelveiről tartalmaznak. Régi hagyományokkal rendelkező arab, szír, perzsa stb. tanulmányainkhoz sem lettünk hűtlenek, sőt e téren is sikerült biztosítanunk a legigényesebb nemzetközi színvonalat; előtérben itt is a magyar őstörténet és az egykorú steppei népekre vonatkozó kutatások állnak.

Bár ily módon világosan megfoghatók az említett tudományágak hazai megindulásának és felvirágzásának az indítékai, minden kutatóknak látnia kellett, és látta is, hogy nem korlátozhatja magát valami szűk eklekticizmusra, különben menthetetlenül az áltudomány ingoványába süpped. Ha eredményesen meg akar felelni az eléje tornyosuló magyar vonatkozású kérdésekre, eredményesen művelnie kell tudomány-területe belső problémáit. Annál is inkább, mert a várt felelet nem egyszer esetleges, nagyon sokszor pedig csak közvetett.

Ennek a felismerésnek köszönheti orientalisztikánk nemzetközi rangját, ennek, hogy nem vált provinciális segéd-tudománnyá. Így érthető meg, oly területeken is sikerült eredményeket elérnünk, ahol a magyar vonatkozás teljesen hiányzott, vagy csak speciális formában jelentkezett. Elég, ha utalunk korábbi Iszlám-kutatásunkra, amelyet egy Goldziher Ignác neve fémjelzett, vagy mostani szépen fejlődő hebraisztikánkra és keleti ókortudományunkra.

Orientalisztikai kutatásaink zöme — bár megőrizte önállóságát — érthetően kezdettől fogva szorosan csatlakozott nemzeti stúdiumainkhoz, azokkal szervesen összeforrott: velük együtt nőtt és izmosodott. Ez korántsem vált kárára, ellenkezőleg. Módszerben, kritikában sokat tanult tőlük, elsősorban a magyar nyelvészettől. Amit tanult, azt nemcsak felhasználta a maga területén, hanem gyakran eredményesen tovább is fejlesztette, s ezzel megnyitotta a további kutatások lehetőségét itthon, nem egyszer meg bizonyos problémák felvetésével megelőzte a külföldi kutatást. Innen volt ereje és hittele itthon, innen megbecsülése és elismertetése külföldön.

Viszonyainkhoz képest meglehetősen széles területet öleltek és ölelnek

fel orientalisztikai kutatásaink, végső soron azonban szinte valamennyit összekapcsolja az, hogy művelői — bizonyos fokú egyoldalúsággal — általában a filológia, speciálisan a nyelvészet területén tevékenykedtek. Nem meglepő talán, hogy ennek következtében a filológiai módszer alkalmazása terén bizonyos színvonalat sikerült biztosítanunk; ebben a körben felesleges szót szaporítani arról, hogy mi a jelentősége a marxista igényű orientalisztikában a filológiai módszernek.

Keleti nyelvészetünkben korábban szinte kizárólag a történeti-összehasonlító nyelvtudomány állott előtérben; e téren, ha el is értünk egyet s mást, hibáink és fogyatékoságaink semmiben sem különböznek el attól, ami hazai nyelvészetünket általában jellemezte, s amelyekről legutóbb Lakó György beszélt finnugor nyelvészetünk kapcsán.

Tudományszakunk sajátos fejlődéséből következik, hogy a meglévő orientalisztikai területeken számos disciplina vagy teljesen hiányzott, vagy igen kedvezőtlenül fejlődött. Részletes elemzés helyett hadd utaljak itt, inkább példaképp, orientalisztikánkban a történeti és irodalomtörténeti kutatások helyzetére. Azt hiszem, nem állok egyedül véleményemmel, amikor nem emelek kifogást az ellen, hogy bizonyos kutatási területek, pl. a mandzsuk XVIII. századi története, vagy az arab költészet kialakulása, nem vonzottak nagyobb számban magyar kutatókat. Abba azonban aligha nyugodhatunk bele, hogy a történeti és irodalomtörténeti kutatások teljesen háttérbe szoruljanak. Bizonyos eredményeket e tekintetben utóbb sikerült elérnünk, de hogy eddigi eredményeink megszilárduljanak, s további előrehaladásra képesek legyünk, ahhoz történéseink és irodalomtörténéseink részéről erőfeszítésre és segítségre van szükségünk.

Különösen nehéz helyzetet örököltünk a modern Keletet illetően. Keleti népekkel rendszeres, szervezett formájú kapcsolataink korábban nem voltak. Vezető orientalistáink egy-egy alkalomszerű, fáradságos utazás során ismerkedtek meg az általuk kutatott néppel és országgal; tapasztalataikról legtöbbször többé-kevésbé kalandos útleírásokban számoltak be. Arra nem került, nem kerülhetett sor, hogy e népek legújabb történetével stb. tudományos kutatások alapján foglalkozzanak, már csak azért sem, mert a kutatáshoz szükséges forrásanyaghoz egyszerűen nem is juthattak hozzá. Ezen a helyzeten gyökeresen csak akkor segíthetünk, ha a közelmúltban elkezdett megoldáshoz folyamodunk: egyetemet végzett fiatalokat küldtünk Kínába, akik több éven át éltek és tanultak ott, s mint a mai kínai nyelvnek, irodalomnak, történetnek, művészettörténetnek stb. kiváló ismerői tértek haza.

Az utóbbi évtizedekben megtett fejlődés ellenére, az orientalisztika számos lényeges szektora teljesen hiányzik nálunk. Hiányzik: az őstörténeti kutatásaink szempontjából oly fontos grúz (vagy más kaukázusi nyelv), az örmény; hiányzik az altaisztikánk számára egyre égetőbb koreai. Ezenkívül, más szempontból szükségünk volna olyanokra, akik jártasak Vietnam,

Japán, Burma, Indonézia stb. nyelvi és kulturális kérdéseiben. E tekintetben csehszlovák kollégáink irigylésre méltóan messze előttünk járnak.

Akármilyen jó és szép a példa, gépies másolása ezúttal is komoly károkat okozna. Azoknak a száma, akik hazánkban az orientalisztika területén tudományos kutatásokkal foglalkoznak, igen szerény; a tudományos utánpótlás számszerűleg meg éppen szerény. A kutatás területét tovább szélesíteni ilyen körülmények között egyet jelentene az eddig jó eredményeket elért kutatási területek gyengítésével, esetleg teljes dezorganizálásával.

A jelentkező gyakorlati szükségletek kielégítésének más az útja: szét kell választani most már nálunk is a tudományos munkások és a gyakorlati szakemberek (tolmácsok stb.) képzését és foglalkoztatását, úgy ahogy az külföldön, nem utolsósorban a Szovjetunióban is szokás. A gyakorlati szakemberek nevelése nálunk különös nehézséget jelent egyelőre, mivel annak nincsenek kiépített szervezeti formái, de áthidalásához orientalistáink a maguk részéről készséggel megadnak minden segítséget az illetékes tényezőknek.

Bizonyos kérdésekkel hosszasabban kellett foglalkoznom, de ezek a kérdések határozzák meg munkánk alapvető adottságát, ezek a korlátait is. Mindezzel számolnia kellett az I. kongresszusnak, számolnunk kell vele ma is.

Ma, amikor második öt éves tervünk küszöbén a Magyar Tudományos Akadémia gondoskodásából szerényebb, de egyben realisabb célkitűzéssel I. konferenciánkat megrendezzük, az a feladatunk, hogy a lehetőségeink adta kereteken belül megpróbáljunk a kijelölt célokhoz közelebb jutni, egyben megteremteni a feltételeit annak, hogy egy későbbi időpontban rendezendő II. kongresszusunkon, megoldva legsürgősebb szervezeti kérdéseinket, külföldi kollégák közreműködésével teljes erőnket és figyelmünket legfontosabb szakmai kérdéseink valamelyikének szentelhessük.

Az elmúlt öt éves időszakban elért eredményeinket, tévedéseinket, hiányosságainkat legjobban úgy tudjuk lemérni, ha az I. kongresszus által előtérbe állított hármas feladat szempontjából vizsgáljuk meg azt, amit elégeztünk, és azt, amit nem végeztünk el. E három feladat, illetőleg kérdés: 1. a korábbi teljes szervezetlenséggel szemben életfontosságú szervezeti kérdések; 2. tudományos feladataink a szocialista tudomány világnézete és módszere szerint; 3. népszerűsítő munkánk legégetőbb kérdései.

I. A szervezeti kérdéseknek két része van, tárgyi és személyi; a kettőt egymástól mereven elválasztani nem lehet, mint ahogy azok elválaszthatatlanok a tudományos és ismeretterjesztő feladatok kérdéseitől is.

A tárgyi feltételek között kell megemlékeznünk a múzeumok, könyvtárak és az egyetem gyűjteményeiről, illetőleg státushelyeiről.

A múzeumok közül orientalista szempontból ez idő szerint különösen hármat tartunk számon: a) az Országos Iparművészeti Múzeumot, amelyhez a Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum, vagyis egy önálló, teljes egészében keleti gyűjtemény tartozik, de amely más osztályain is értékes keleti anyag-

gal rendelkezik, elsősorban a hódoltságkori török iparművészet emlékeivel ; b) a Néprajzi Múzeumot, amely nemzetközi gyűjteményének keleti anyaga révén érdemel megkülönböztetett figyelmet ; c) a Szépművészeti Múzeumot értékes egyiptomi gyűjteményével. E gyűjtemények az elmúlt öt éves időszakban jelentősen gyarapodtak, hozzáértő munkatársaik erőfeszítéséből a tudományos kutatásoknak és a népszerűsítő munkának valóban élő forrásaivá váltak. Meglevő gyűjteményeink mellett komoly gazdagodást jelent a nemzetközi vonatkozásban is jelentős Kína Múzeum, amely éppen konferenciánk időpontjában nyitja meg kapuit első ízben a látogatók számára.

Könyvtáraink közül ki kell emelnünk a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárát, illetőleg annak Keleti Gyűjteményét. Öt évvel ezelőtt a Keleti Gyűjtemény még csak terv volt, ma valóság, amely nemcsak joggal büszkesége Akadémiánknak világhírű kézirat-gyűjteményeivel, pompás kézikönyvtárával, hanem legfőbb segítője, valósággal bázisa is mai hazai orientalista kutatásainknak. Ez az egykor oly gazdag és fontos könyvtár-részleg, amely a felszabadulás előtt jóformán teljes sorvadásra volt ítélve, ma jobban hivatása magaslatán áll, mint valaha. Kutatóinkat a maga gazdag, egyre gyarapodó anyagán kívül külföldi könyvkölcsönzéssel, mikrofilm-szolgálat-tal segíti. Örömrünknek kell kifejezést adni, hogy az Akadémia könyvtára megtalálta a módját, hogy híres héber és török kézirat-gyűjteménye mellett, ha szerény eszközökkel is, de megvesse az alapjait egy komoly kínai gyűjteménynek, és a modern irodalom legfontosabb termékei mellé megszerezze az alapvető klasszikus gyűjteményeket is.

Igen örvendetes fővárosi keleti múzeumi és könyv-gyűjteményeink jelentős mértékű megerősödése, de nem volna helyes megfeledkezni vidéki, elsősorban debreceni és szegedi hasonló gyűjteményeinkről. Kívánatos, hogy ezek is a tudományos kutatásnak és a népművelésnek az eddiginél hatékonyabb támaszaivá váljanak. Más vonatkozásban is helyesnek tartanánk, ha — idővel — szerény keretek közt Debrecen és Szeged, más-más profillal a régi és modern Keletre vonatkozó ismereteknek kisugárzási pontjaivá válnának.

Keleti kutató intézet felállítására a mi viszonyaink között egyelőre nem gondolhatunk. Ellenben szükségesnek tartanók, hogy a meglévő kereteken belül, a második öt éves terv végére, vagy a harmadik öt éves terv elejére, szerveztessék egy kis létszámú orientalista csoport a Nyelvtudományi Intézeten belül, és hogy a Történettudományi Intézet erősítse meg rendelkezésre álló kereteit egy-két fiatal orientalista történésszel.

Hazánkban ez idő szerint kizárólag a budapesti egyetemen működnek orientalista tanszékek. Az elmúlt öt éves időszakban emelkedett a tanszékek száma (Fekete Lajos professzor tanszékével), s igen szerény mértékben a tansegédszemélyzet száma is. Tanszékeink speciális helyzetét és feladatait szem előtt tartva nem annyira az oktató személyzet gyarapítását kívánjuk,

hanem mindenekelőtt a tanszéki kutatás megerősítését, illetőleg tanszékeink mellett tudományos kutatói állások szervezését.

Az első ötéves terv idején egyetlen szakmai fórum állott orientalistáink rendelkezésére, a Magyar Nyelvtudományi Társaság Keleti Szakosztálya. Meg kell mondanunk, a Szakosztályban végzett munkánkkal nem lehetünk megelégedve. Igaz, az Orientalista Szakosztály számunkra szűk, kizárólag nyelv tudományi profiljával már szervezetileg sem volt egészen alkalmas arra, hogy problémáink zömét kitevő nem nyelvészeti kérdéseinket ott megvitassuk. Azonban nem kevésbé igaz az is, hogy meglévő lehetőségeinkkel sem éltünk eléggé.

Döntő jelentőségűnek tartjuk kutatásaink fejlődése szempontjából a Magyar Tudományos Akadémia Orientalisztikai Bizottságának a megalakulását. Működésének eddigi jeleiből, úgy látszik, jogos az a reményünk, hogy az orientalistikai kutatásainkban eddig annyira hiányolt irányító és ellenőrző szerepet eredményesen fogja betölteni. A Bizottság mellett az orientalisták szakmailag tagolt munkaközösségekbe tömörültek. E bizottságok jó munkájától függ, hogy mennyire sikerül emelnünk a jövőben kutatásaink színvonalát és a jól átgondolt tervezést.

A számunkra különösen nehéz szervezeti kérdésekben végső fokon haladásról, nyereségről számolhatunk be, még akkor is, ha bizonyos kérdésekben még nehézségeink, másokban további kívánságaink vannak. Az elért eredmények mértékét akkor értjük meg, ha összehasonlítjuk a mai helyzetet a felszabadulás előtti idők sivár, küzdelmes viszonyaival.

2. Ha visszatekintünk arra az időre, mikor első ötéves tervünket elkezdtünk, tárgyilagosan megállapíthatjuk, hogy jelentős haladást tettünk a marxizmus—leninizmus megismerése és alkalmazása területén. Meg kell azonban állapítanunk azt is, hogy ez a haladás nem egyenletes az orientalistikai kutatások minden területén, és hogy ott sem lehetünk megelégedve, ahol ez a legnagyobb mértékű. E téren mutatkozó legsürgősebb teendőink felmérése, az eddig végzett munka mérlegelése, kritikája konferenciánk szakbizottságainak egyik legfontosabb feladata.

Első ötéves tervünket elsősorban az jellemezte, hogy maximalista volt. Természetes, hogy ennek a tervnek csak töredékét tudtuk megvalósítani.

A terv igen helyesen kiemelte a török hódoltság kora tanulmányozásának a fontosságát. Akkor azonban még alig volt meg e terv végrehajtásának az objektív feltétele. Időközben azonban megtörtént Fekete Lajos egyetemi tanári kinevezése; hallgatói, tanítványai mind a hódoltság korának török anyagában nyertek alapos kiképzést. Németh Gyula első aspiránsát (Kakuk Zsuzsa) szintén ennek a kornak a tanulmányozására irányította, aki oszmán-török jövevényszavainkról írott sikerült disszertációját meg is védte. Második aspiránsa (Hazai György) szintén a hódoltság korát választotta fő kutatási területéül. Ha ehhez hozzávesszük, hogy Németh Gyula, Fekete Lajos

és Hazai György több ízben is Bulgáriába utaztak, hogy erre a területre vonatkozó kutatásaikat részben az ott beszélt török nyelvek, részben az ottani török levéltári anyag segítségével elmélyítsék, kiegészítsék, akkor könnyű megérteni, hogy az eredeti tervezés bizonytalan körvonalait előre nem sejtett gazdag tartalommal töltötték meg. A példa különben fényesen igazolja a mi területünkre vonatkoztatva is azt a közismert tételt, hogy szervezeti kérdések helyes megoldása milyen hatalmas segítséget nyújthat egy tudomány előrehaladásának.

Ilyen előzmények után természetes az is, hogy a tervezett könyvek közül megjelent Fekete Lajos „Die Siyāqat-Schrift” c. kétkötetes műve, amely nemcsak orientalisztikánknak, hanem az egész magyar tudománynak legjobb hagyományaihoz méltó képviselője a nemzetközi tudományosságban is.

Megfelelő célhittel-támogatással igen előrehaladott állapotot ért el Németh Gyula „A szovjet turkológia” c. műve, amely a második öt éves terv időszakában fog megjelenni Baszkakov szovjet turkológus közreműködésével.

Bizonyos haladást sikerült elérnünk a sinológia területén is. A legelső feladat itt megfelelő fiatal kutatók képzése volt. A második öt éves terv elejére befejeződik az első hazai aspiráns (Tókei Ferenc) kiképzése; ugyanakkorra visszatérnek a pekingi magyar fiatalok is. Ennek a munkának a gyümölcse komolyabb méretekben a második és a harmadik öt éves terv során fog megmutatkozni. Első, sokat ígérő tanulmányaik a kínai történet és irodalom-történet területéről máris elkészültek.

A helyzet azonban korántsem minden területen ilyen kedvező. Példaképpen megemlítem a belső-ázsiai stúdiumok helyzetét, ahol az elmúlt öt éves terv alatt nem sikerült a tanszék mellé sem tansegédszemélyzeti, sem kutatói állást szervezni, de e szakon aspiráns sem volt és ma sincs.

Orientalistáink kisebb-nagyobb tervmunkái az Acta Orientaliában, részben az Acta Linguisticában és egyéb hazai magyar nyelvű folyóiratokban jelentek meg.

Az elmúlt öt év tudományos termését megint akkor értékelhetjük helyesen, ha összehasonlítjuk a régivel. Az Acta Orientalia ma az V. kötetnél tart, elődje, a kitűnő Kőrösi Csoma-Archivum a két világháború között 25 év alatt összesen három és fél kötet terjedelemben jelent meg. Folyóiratunkat, az Acta Orientaliát a nemzetközi orientalisztika kedvezően fogadta. Eddig megjelent köteteiről elismeréssel írt: Szovjetszkoje Vosztokovegyenije, Archiv Orientalni, Przeglad Orientalistyeczny, Bulletin de la Société de Linguistique de Paris, Oriens (Leiden), Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft stb. De mindennél többet mond, hogy egyes tanulmányait máris idézik, felhasználják a nemzetközi orientalista folyóiratokban. Az Orientalisztikai Bizottság megalakulása előtt folyóiratunk volt az egyetlen fórum, amely orientalistáinkat összefogni és irányítani tudta. Természetesen magunk tudjuk a legjobban, hogy semmi okunk sincs arra, hogy

önelégültségbe essünk ; egyaránt törekednünk kell eddigi munkánk szakmai és eszmei színvonalának emelésére.

De ki kell küszöbölnünk második öt éves tervünkéből az elsőnek egy másik súlyos hibáját is. Első tervünk nem volt más, mint a benyújtott egyéni tervek, legtöbbször csak szándékok pusztja összesítése. Nem vitás, hogy megfelelő intézeti bázis nélkül nagyszabású kollektív munkák végzését vállalnunk lehetetlen. Az is igaz, hogy aránylag kevesen vagyunk, s nagy területen szét-szórva dolgozunk ; nem ritka az olyan specialitás, amelynek egy, legfeljebb két művelője van nálunk. Azonban nem csak ez van. Vannak olyan területeink is (pl. turkológia), ahol egy szakmán belül is lehetséges a közös tervezés. Ugyanez a lehetőség kínálkozik távolabbi területek művelői számára is, elsősorban a magyar történelem keleti vonatkozásainak alapvető problémái körül.

Az orientalisztika a nemzetközi tudományok közé tartozik ; nemzetközi kapcsolataink ápolása szerves része a tudományos színvonalért folytatott harcunknak. A szovjet orientalistákkal megteremtettük a kapcsolatot, a személyes érintkezésem és konzultáción túl megkezdődött közöttünk a tudományos együttműködés. Hasonlóképpen kiépültek, ill. kiépülőben vannak tudományos kapcsolataink a csehszlovák, bolgár, lengyel orientalistákkal, valamint kínai és mongol kollégáinkkal.

Kívánatos volna, hogy fiatalabb orientalistáink számára az eddiginél nagyobb mértékben lehetővé váljék itthon szerzett ismereteiket a baráti országok orientalistáinál elmélyíteni, tökéletesíteni, és nem utolsósorban felkeresni azt a keleti országot, amelynek nyelvével, történetével stb. foglalkoznak. Elengedhetetlenül szükséges, hogy minden orientalista alaposan megismerkedjék az általa tanulmányozott nép újabb és legújabb történetével, mai életével.

Második öt éves tervünkben az eddiginél nagyobb gondot kell fordítanunk a magyar nyelvű publikációkra : az orientalisztika több, eddig nálunk nem művelt területén most kell kialakítanunk a magyar terminológiát.

3. Az I. orientalisztikai kongresszusnak a népszerűsítő munkára vonatkozó határozata voltaképpen csak deklaratív jellegű megállapítás volt és az is maradt, mert elmulasztotta meghatározni a végzendő munkának a pontosabb körvonalait vagy éppen módozatait. Igaz, nem is volt olyan szerv, amely menetközben tervmunkánkat ellenőrizte, vagy szorgalmazta volna.

Mégis, szinte függetlenül minden közbeavatkozástól, ezen a téren lényegesen több történt, mint arra magunk is gondoltunk volna. Közönségünk érdeklődése hallatlanul megnövekedett Kelet népeinek élete, küzdelmei iránt, elsősorban a hősi harcain nyomán felszabadult kínai nép iránt.

Orientalistáink igen sok népszerűsítő előadást tartottak a különböző szervek rendezvényei során, a rádióban ; hasonlóképpen rendszeresen tájé-

koztatták a közönséget a napi- és időszaki sajtó hasábjain az aktuális keleti témájú kérdésekről.

Korábban a keleti irodalmak remekeit közvetítő nyelvből fordították magyarra. Most tervszerű munkával megkezdjük e műveknek az eredeti szöveg alapján való tolmácsolását anyanyelvünkön. Megjelent: Csou Li-po „Orkán”, Tien Csien „Egy kordé története”, Po Csü-ji „Válogatott versei”, Csü Jüan „Versei”, Tu Fu „Válogatott versei”; szemelvények az ókori és középkori kínai irodalom termékeiből a Világirodalmi Antológiában. Utoljára, de nem utolsósorban említtem Horváth Tibor szép könyvét, az „Ázsia művészetét”. Szemünk előtt a szovjet példa lebeg: minden keleti művet csak az eredetiből készült megbízható fordítás alapján szabad a dolgozó nép kezébe adni. Ezt a munkát második ötéves tervünkben még fokozottabb mértékben kell tovább folytatnunk, s az eredetiből való fordítást a kínain kívül egyéb keleti nyelvekre is ki kell terjesztenünk.

A kifogástalan népszerűsítéshez elsőrendű szakmai, politikai és ideológiai tájékozottság kell. A feladat, ami e téren ránk vár, igen nagy; kis létszámunkkal sikeresen ellátni alig tudnánk. Éppen ezért e munkába bevonjuk azokat is, akik megfelelő keleti nyelvismerettel rendelkeznek, de tudományos munkát nem végeznek. Ezeknek minden eszközzel segítségükre leszünk, hogy eredményes, jó munkát végezhesenek.

Második ötéves tervünkben végzendő népszerűsítő munkánkat valóban tervszerűvé és hatékonyá kell tennünk. Végleges feladatainkat ezen a téren az összes többi érdekelt szervvel egyetértésben kell megállapítanunk.